

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSEG'
 ENGEDELMÉVEL;

00000000

Nro 3.

Költ Bétsben, Bold. Alszony Havának (Januáriusnak)
 8-dik napján 1798-dik Elztendőben.

Német Birodalmi Tudósítások.

Tsászár Ő Felsége' Rastadi Ministerei,
 Déc. 25-dikénn, *Treilhard* Fr. Ministernél
 ebédeltek.

A' Moguntziai Deputátusok, kik Wis-
 badenbe küldettek *Hatri* Fr. Vezérhez: ezen
 Generálisnál ebédeltek Déc. 27-dikénn.
 Maga *Hatri* más nap Mogüntziába ment,
 melyből Déc. 29-dikén takarodtak ki egész-

C

Izen a' Ts. K. Katonák, 's azonnal Gau-
thor és Münsterthor nevü kapuit a' Vár-
nak, Fr. Katonák foglalták el.

A' Pruszfszus Király meg-ígérte a' De-
márcátzió' lineáján belől eső Német Tar-
tományoknak további védelmezését is.

A' Hannóverai Választó-Hertzege-
nek, (mely az Anglus Királyé) Fr. Sere-
gek által lejendő el foglaltatásáról hír volt:
de ezen hírt meg-tzáfolták magok a' Ra-
stadi Fr. Követek, *Treilhard* és *Bonnier*,
az ott lévő *Hamburgi* és *Brémai* Követek-
hez tett nyilatkozatásokban.

Olasz Országi Tudósítások:

Velentze' Városába, Jan. 6-dikán
bizonyossan szándékozott bé-menni a' Ts.
K. Katonáság, mint a' Triesti Ujság írja.

Valamint *Colli* Generális, Rómából,
Nápolyba ment által: úgy Generális *Pro-*
vera is.

Mediolánumban a' Törvényhozó-Iff-
jabbik Gyűlés' eleibe, ily panaszt terjesz-
tett egy Tag Dec. 17-dikénn: „A' mi Res-
publikánk' Országainak leg-nagyobb részé-
ben nints még folyamatja a' Konstitúzió-
nak; egy felé, nőttön nő a' haramiásko-
dás; más felé a' marha-dög uralkodik: min-
denütt különös gondoskodásra hív benne-

tekét a' Nép' nyomorúsága. — Némely Tagjai a' Törvényhozó-Tanátsnak, kiknek száma közzül való az Ex-Velentzei *Dandoló*, igen sürgetik, hogy a' Cisalpina Respublikabéli Papság jószágait el kell foglalni a' Nemzet' számára. — A' Római Udvar *Urbinoi* földjéről még se' takarodtak ki egészszen a' Cisalpinus Katonák. — Három szegeletű arany-jegyét viselnek a' Cisalpinus Törvényhozó két Gyűlés' Tagjai a' bal-mejjekén.

A' Cisalpina Respublika' Kormányshéke, két száz fő és gazdag Famíliákat ki-fizemelt, kiknek a' Respublika' Kaszszájába, 5 millió lívert kell adni oly ígéretre, hogy esztendő múlva, *száztól négy* interesttel fogják vissza kapni a' pénzeket.

Az új Cisalpina Respublika' szándékait sajdítván a' Nápolyi Udvar, szükségesnek ítélte nevelni a' maga seregét, és rakva tartani Katonasággal, határait.

Párisi Tudósítások: — A' közelébb meg-tiltott 10 Párisi Újságok' számát, neveli a' *Le Narrateur Universel* nevezetű is, még pedig különösen: mivel a' többek ellen általjában tévődött fel a' vád, hogy t. i. a' múltt esztendő' Sept. 4 dikén, tsupán a' titulussaikat változtatták meg, 's azonban igyekeztek továbbra is a' Rojalis-

must elő-mozdítani: a' *Le Narrateur Universel* ellenben maga érdekeltetik egy egész Végzésében a' Direktóriumnak; a' melynek meg-értésére szükség a' nevezett Újság' bünös Tzikkelyét tudni; melynek értelme így következik: „Beszéllek; hogy *Wallesia*, Frantzia Országhoz kapcsolódik, és még a' *Neufchâtel* Hertzegség is, melyért a' Pruszizus Királyt; másutt fogja ki-elégíteni Fr. Ország.“ A' Direktórium Végzése e' volt: Minthogy az Újság (*Le Narrateur Universel*) Kiadója; oly szembetűnőképpen hamis híreket; nem más tizéltől tehetett közönségeessé; hanem hogy rágalmazza a' Fr. Respublikát, afféle szándékokat tulajdonítván néki, melyek az egyenes szívűséggel ellenkeznek; és rémülésbe ejtik a' Helvétus Népet; azon lépéseknek következéseire nézve; a' melyeket tehetne talán a' Fr. Kormányfészék oly véggel, hogy a' Fr. Respublikát egész birtokába tehesse saját jussainak: ez okon meg-tiltatik az említett Újság; és ezen tilalomról tudósítani kell a' Helvétziai és *Wallesia* Fr. Követeiket. (*Wallesia*; egy kis Respublika, mely, Frigyes Helvétziával, 's ugyan csak tizszomszédja is két Kantonoknak, Bernának és Urinak; de egyzersmind Szabaudiának és Mediolánumnak is. Olasz neve Vallesianak, *Vallese*; frantzia, *Vallais*; német, *Valliser-*

land). — Egy Párisi Újság, nem hagygya helybe a' Fr. Respublika' nagyobbodását, 's okát is adja állításának, a' midőn így ír: „Mentől szélesebben terjeszti ki Fr. Ország a' maga határait: annál többet veszünk mi el a' Szabadságunkból. A' Fr. Nemzet, gyülevész csoportjává változik által, oly Népeknek, [melyek, mind nyelvel, mind szokásokkal 's erköltsökkel különböznek egymástól. A' Kormányzék' hatalma ugyan, gigási erőnek látszik első tekintettel: de, a' Törvények elégtelenek annyi különböző Népekhez 's azoknak szükségükhöz képest, mely elégtelenségből zürzavar származik; és a' zürzavarból hijánossága a' polgári-szabadságnak. A' polgári-szabadságnak az a' mértéke, mely reá illett 25 millió emberre: nem illik reá 32 millióra. Észre vehetetlenül bé-tsúszik a' hatalmaskodás, 's a' polgári nevezet el veszti a' maga hasznát és betsit, 's ezzel együtt el múlik a' polgári-szabadság, el enyészik a' Respublika is. Ezek az én okaim, a' melyekre nézve, republikánus hazai-szeretetből nem örömet nézem egy idegen Népnak a' Frantzia Nemzettel való egyesítettetését.“ — *Bonaparte*, reá beszéltette a' Párisi Kalmárokat, a' Finantz-Ministernél *Ramel* Polgárnál, hogy ők is segítenék magok részéről a' Respublikát, az Anglusok ellen már meg-határozott szán-

déknak végre-hajtásában. A' Kalmárok tehát ígéretet tettek, hogy adnak költsön 25 millió lívert a' Respublika' Kaszszájába, *száztól öt* interesre: és ezen ajánlásoknak jelentésével Deputátusokat is küldöttek Dec. 22-dikénn a' Direktóriumhoz, mely, a' Kalmárság' Deputátusait énekes-muzsikával fogadta, 's mindjárt tudósította a' Törvényhozó gyűlést, hogy szükség volna 40 millió lívert venni fel költsön, a' Nagy Britannia ellen erányzott feltételnek szerentsés telvesítésére, mely költsön summába, 25 millió lívert ajánlottak már a' Párisi Kalmárok. — Minekelötte le-ült volna *Bonaparte*, a' kedvéért adatott 20 dik. *Décemberi vendégség'* alkalmatosságával az asztalhoz: el vitette a' számára rendelt asztali készületet, 's más parantsolt magának: mivel, egy magas alkotmányú, pompásan ki-világosított, 616 Személyekre gazdagon terített asztal mellől, melyhez gyözedelmi kapu alatt ment bé, és a' melynek végén, a' Halhatatlanság' Temploma' formáját szemlélte, nem szeretett volna egyszerre által billenni a' Halhatatlanság valóságos Templomába, a' melybe hogy örömet kívánnák Otet által-buktatni nem kevesenn: már arról úgy meg-vagyon gyözzetve, hogy egyébkor is igen szokott az ételére 's italára vigyázni, ne hogy mérget találjon enni vagy inni. Az említett

asztalt a' Törvényhozó Iffjabbik Tanáts' Tagjai, magok költségeken terítették az úgy nevezett Mesterségek' palotájában, melynek 14 száz lábnyi a' hosszúsága. A' muzsika, mozgó fellegek' formájú karokból zengettek le az asztalra, melynek azon része felett, a' hol *Bonaparte* ült, Olasz-Ország' tüzere szemléltetett. Vége lévén a' vendégségnek, egy oly nagy Szálánn vezetettett által *Bonaparte*, a' melybenn ki voltak rakva azok a' ritkaságok, melyeket Ő általa kapott a' Fr. Respublika, Olasz-Országból. — A' Direktórium, sok hajókat engedett vala által magános Szemelyeknek, hogy Rablőhajókat készíteszenek azokból. Most már vissza-kívánja tőlök azokat: mivel sok hajó kívántatik a' végre, hogy tsak egyszerre is 80 ezer főből álló Katonaságot lehessen által szállítani a' Nagy-Britanniai földre. Ily nagy készülteiről szölvánn a' Direktóriumnak *l' Ami de Loix* nevű Újság, jól jegyzi meg: „Minékünk azonban, két hathatós Frigyes társakat kell még el szakasztanunk a' Britannusoktól, úgymint: Neptunust és Eolust.“

A' néhai Basileai Püspökségnek a' Fr. Respublikához lett kaptoltatása által, magában *Basilea* Városában is Földes- és Jövedelemszedő - Úrrá lett ezenn Respublika, magának tulajdonítván ott mind azon bír-

tokokat és próbákat, melyek a' Püspöknek és Káptalannak voltak ez előtt tulajdonai.

Londoni Tudósítások: Midőn Fox Úr újra meg jelent Déc. 14 dikén, az Országgyűlés' palotájában, oly örvendező-kiáltásokkal fogadtatott a' palota körül állott Sokaságtól: hogy a' Gyűlés' Előülője, kéntelen vólt félbe-szakasztani a' Beszédét. Minekutánna mind jelen vóltak a' Gyűlésben a' Ministériommal ellenkező Felekezetnek azonn Tagjai is, kik régtől fogva nem járták vala már a' Gyűlést: kemény ki-fejezésekkel hánytá szemekre nékiék *Yorke* nevű Tag, hofzszas távolléteket. *Sheridan* Úr szóllalt meg először az ellenkező Felekezet' Tagjai közzül, 's ki mondta a' Ministerek ellen egész erőben, a' mi a' szívénn vólt. — „Meg-lehet — *ügymond* — hogy a' meg-mérgesített ellenség, roszszúl bánván a' *Lillei* Követtel (Lord *Malmesbury*val) nem jó értelmét nyilatkoztatta a' mi Ministériomunk felől: de onnét nem következik, hogy meg-bántotta az Angliai Nemzetet. Ha az az esztelen szándék valóságos feltétele néki, hogy mérészeljen Nagy-Britanniai földjére bé-rontani, 's meg-próbálja ezen Országot meg-fosztani szabadságától és Maga-uraságától, oly reménységgel, hogy még magoknak az Anglusoknak

segítségére is számot tarthat e' részben: bizonyosan azt hiszi, hogy minden Britanusok, hasonlók a' Ministereknek rabfzolgá formájú Tsapodárjaikhoz. — A' *Lillei* alkudozásokról emlékezzénn, ezt a' megjegyzést tette: Önnön vallástételek szerint a' Ministereknek, első indító-ok a' hadhoz való kezdésre, a' Religiónak, jó erköltsnek és polgári társaságnak fenn-tartása volt: ellenben, a' mely Békességalkut akartak kezdeni: már abban, az említett megbetsülhetetlen jók helyett, *Kap, Trinidad, és Zeilon*' meg-tartása forgott fenn: még is most, had folytatásra serkentik a' Britanusokat. Ha a' Király, a' London és Windsor között való úton, a' kit elsőben elő talál, Azt veszi fel Békesség-Követének: jobban, 's hamarább is Békességet köt Az, Fr. Országgal: mint minden Ministerei a' Királynak. Az új taksákról úgy ítélte *Sheridán Úr*, hogy azok, bankrottá teszik az egész Kalmárságot, 's oly állapotba buktatják a' Szabad Nemzetet, melyben a' segedelem, fiskális-inquizitzió által tsikartatik ki. *Dundas* Minister szóllott *Sheridán Úr* után, 's azt mondotta, hogy Ő semmit se' vett észre olyast, mely, az új taksával való meg nem elégedését nyilatkoztatná a' Nemzetnek. Ezen szóknak hallására, nagy kiáltozások hallattak: Halljuk! Halljuk! Ekkor meg-szóllalt *Fox Úr*

is: „Azoknak kívánságára — *úgymond* — a' kiknek képét viselem, jelentem itt ma meg. Azonban most is úgy értek, a' mint értettem ennekelötte. A' Konstitúciónk eredeti valóságának maga egész épségébe való vissza-állítása, menthet meg bennünket egyedül a' végső veszedelemtől. A' mostani Taksákról szöllő Törvény' formája, fundamentomostól fel-forgatja a' mi Eleink' gondolkozása' módját, és nem hogy védelmezné a' Tulajdonosi-just; sőt inkább meg-támadja azt. Végző szavai Fox Úrnak ezek vóltak: „A' veszedelem nagy. Ha Irlandia meg nem tsendesítettik és a' Bill (*Pitt* Ministernek az újj taksák eránt való feltétele) vissza nem vevődik: ifonyodom a' rettenetes következésektől, melyek meg történhetnek. — *Pitt* Úr hofszasann óltalmazta a' maga projektumát: mindazáltal meg-ígérte, hogy még fognak azon gyengítő változások tétetni. — Nem tsak a' Parlamentomban találatnak azonban Ellenzői a' *Pitt* Úr' szándékának. A' Londoni Magistrátus különösen tanátskozott az eránt, 's igen terhesnek és részrehajlónak találta azt, úgymint a' mely inkább a' közép és alsó rendü Lakosokat érdekli, mint sem a' felsőbbeket; 's az élet' minden gyönyörüségeitől meg-fosztja a' Népek leg-nagyobb részét. Meg-határozta egyfzersmind a' Magistrátus, hogy az Ország-gyűlésbenn ülő minden Tagjait a'

Polgárságnak meg kell kérni, hogy egész erejekkel szegezzék magokat ellene *Pitt* Úr' fel tételének. Hasonló tanátskozásokat tartottak sok más G. ülekezetek, és némelyek még keményebb ki fejezésekkel tettek fel a' magok Végzéseiket. — Napnyugoti-Indiában, *Jamaika'* Szigeténél oly különös gondolatjok jött a' Hajóslegényeknek, egy *Hermione* nevezetű 31 ágyús Fregátonn, hogy minékutánna le-öldöstek volna azonn, negyvennél felesebb számú Tengeri-Katonákat: vittek a' Fregátot *Laguanához*, 's általadták ott a' Spanyoloknak: Sz. *Kristóf'* Szigetét pedig, mely hasonlóképpen *Ámerika'* melljékén vagyon, a' *Frantziáknak* akarta általadni egy része a' *Katonaságnak*: de még is jókor kitudódott a' pártos szándék, 's a' főbb Bünyösök, kik között számos Szeretsenek is voltak, agyon lövették: — A' *Ministériommal* ellenkező Felekezet, a' *Koronaörököse* (*Wallis Hertzeg*) által is igyekezik reá venni a' *Királyt* a' *Ministériomnak* változtatására. — 34 *Londoni Taksafedők* mondtak le hivataljokról *Déc. 17-dikén*. — Egy csoport *Nyereg- és Kotsi-tsináló Legények* közzül árestomba vitettek *Londonban* némelyek *Déc. 18-dikán*, mint-hogy *Pitt* *Minister'* képével oly illetlenséget követtek el, mely a' jó rendtartással és belső bátorsággal meg nem egygyez.

Hogy Anglia, annyira igyekezett megtartani Portugalliával való régi Szövetségét, által lehet látni az itt következő summás Előadásból: Portugallia, a' Napnyugoti Tenger és Spanyol Ország között fekszik: hosszsa 75, a' széle 30 Német mértföld. Vagynak magán kívül is Szigetjai és egyéb Birtokai. A' népessége mintegy 3 millióra megy. Búzája kevés terem, mivel a' földet nem mivelik. Bővölködik azonban sóval, borral, olajjal, gyümölcsökkel 's a' t. Fő boldogsága az, hogy az övé Amérikában *Brasilia*, a' hol az arany leg-gazdagabb mértékben terem az egész Világon, és a' hol Brillióntok 's egyéb drága kövek is találtnak. Itt találtatott az a' leg-nagyobb Brilliónt is, a' mely 1680 Karatnál vagy 25 latnál valamivel többet nyom, és 2200 millió forintnál többre betsültetik. Esztendei jövedelme 20 Millió forint. A' Portugallusok' nemzeti virágzását igen hátráltatta eddig, az Angliai portékákon való kapkodás. Már régtől fogva tartotta t. i. úgy kötve Anglia Portugalliát, hogy ennek kintseit hajókkal hordta által maga kebelébe, posztóért, kotsikért, gyóltért, tsipkéért, kalapokért, atzél-mívekért 's a' t. — *Favier* nevű tudós Frantzia, ezen egyességről írván, úgy ítélte: hogy Portugalliának is múlhatatlan szüksége vagon ugyan legy oly nagy ten-

geri erejű Védelmezőre mint Anglia; de Anglia is kész volna fegyveres kézzel is megtartani magát a' Portugalliával való kereskedése' folyamatjában.

Elegyes Tudósítások.

A' Svéd Király, maga akar jó példával elől menni a' gazdálkodástann, egy Kommissziót állítván fel, melynek kötelessége; leg-elsőbenn is az el távoztatható Udvari költségeknek járni végére.

A' mostani Pruszszus Király, nem tsak adósságot nem tsinált Korona-örököse' korában, a' midőn 48 ezer tallérnál nem vőlt több jövedelme; hanem még ezen summából félre is rakott valamely részt tőkepénznek; 's azonban hónaponként ezer tallért osztott ki tsendessenn a' Szükölködőknek. Ezen Iffjú Felség' nemes együgyűségének 's természeti jó hajlandóságának, a' többek között, következendő jeles példáját is írják a' Berlii Levélek: *Berlin Városának Polgári Fő Előjárója Eisenberg Úr*, egy reggel éppen akkor kéredzett bé a' Királyhoz, midőn a' Királyné vajas kenyeret kent fölöstökömül a' Férjének. A' Király maga eleibe botsáttatta nevezett Tisztviselőjét, és nékie is kenetett vajas kenyeret a' Királynéval.

Az Orosz Tsászár Első *Pál*, országlásának kezdetével, mindjárt nagy-figyel-

metességét fordította a' Katonáság közzé bé tsúszott hibáknak meg orvoslására. A' Pruszsus Király 3-dik *Fridrik Wilhelm*, első gondját, főképpen a' közönséges tisztségekre függesztette, egy Rendelést adván ki Növ. 23-dikán, a' melyben parantsolja, hogy az egyáltalában alkalmatlan Tisztviselőket el kell bocsátani, még pedig azokat, kiknek alkalmatlanságát testi fogyatkozásaik okozzák mérséklett penzióval; azokat ellenben, kik hajlandók az ajándék-vétel által való megvesztegettetésre; korhelek, vagy tudatlanok, minden fizetés nélkül; az olyanok továbbá, kiknek nints egyéb bajok, hanem hogy hivataljok nagyobb az erejeknél, kisebb tisztségekre alkalmaztatódjanak, a' melyeket hasznosan viselhetnek: mivel az Egészségnek lenne fogyatkozása, a' Részek' hijánossága miatt. Az alkalmatlan Tisztviselőkről teendő Jelentést a' Fő-Tisztviselőktől várja a' Király; még pedig fundamentomosan megbizonyítva, mert a' mely Fő, ok nélkül vádolja alkalmatlansággal az Alattalévőket: ezen tselekédete által alkalmatlanná teszi magát Prezesi hivataljának további folytatására. — Az Írás' módjáról, melyet fel van téve ezen Rendelése a' Pruszsiai Királynak; hasonlít a' 2-dik *Fridrik* idejébéli Stílushoz.

A' *Brüsszei* tehetősebb Lakosoktól 24 óra alatt, 150 ezer forint kívántatott;

oly nyilatkoztatás mellett, hogy ezen summa; a' Szegények' fel-segállítására fordítatik.

A' *Württembergi* Hertzegségben, 3ra tele már most az Igazgató-Hertzegi Özvegyek száma, kik közzül a' Hertzeg *Károly* Özvegye; *Evangelika*; *Lajosé*, *Romano-Katholika*; a' közelebb meghólt *Fridrik Eugeniusé* pedig *Reformáta*, úgymint a' ki, a' *Brandenburg-Svedti* Házból vette származását.

Béts.

Ezen Városban 2170 házassági egybekelések voltak a' múltt 1797-dik eszt. ben, melyeknek számát, 16-al haladta meg az előbbeni 1796-dik eszt. béli párosodásoké. — Szülés, 192-vel vólt több 1796-ban, mint 1797-ben. Ebben t. i. mind öszsze 11,246 Gyermekek jöttek világra, kik között 454-en halva születtek. — A' hólttak' 1797-dik esztendőbéli laistroma ellenbenn, 1629-el foglal többet magában, mint az 1796-dik eszt. béli: t. i. 15,915 Személyeket, kik között 3682 Leány- és 4262 Férjfi-gyermekek vóltak. Tudóromlásban halának meg 1769-en; inakat érdeklő hideglelésbenn 1251-en; el-izáradásban 864-en; himlőbenn 585-en; guttaütésbenn 477-en; rothasztó hideglelésben 313-an; szerentsétlen történetek által 37-en; 3-an pedig, a' víz-

től való ifzonyodással egybe-köttetett megdühödésben. 33 Személyek értek 90 és 100 ezrtendő között való időt; hatan pedig száz ezrtendőt és a' felett valót. A' leg öregebb 104 ezrtendős volt.

A' meg-háborodott elméjüek' Ispotályában, maradtak vólt, az 1796 dik ezrtendőnek utolsó Décemberével, 165 Férjfi és 114 Afzszony Személyek. Ezêknek száma, 1797-dik ezrt. ben száz Férjfiakkal és 70 Afzszonyokkal szaporodott egy részről; más részről pedig, 67 Férjfiakkal, és 59 Afzszonyokkal kevesedett, úgymint a' kik, helyre állott ép elmével botsáttattak ki, Nord Orvos-Doktor Úrnak foganatos gyógyítása által.

F. Urunk, örvendezve nyilatkoztatta nagy meg-elégedését a' Gallítziai Kantzeliária által írásban, *Lubomirska* Hertzegné született *Czartorinska* Hertzeg. Afzszony eránt: mivelhogy ezen jó-szívű Dáma Anyai indulattal gondoskodott öt falubéli Alattvalói eránt, kik a' pestis miatt, bé-szorúlva vóltak, Napkeleti Gallítziának *Tarnopoli* Kerületében fekvő lak-helyeikbe. A' Hertzegné' jóltévő rendeléseit, *Palikowski* nevű Tisztje hív sérénységgel hajtotta végre. Ezen Úrnak emberfzeretetét is kívánván meg-jutalmaztatni a' kegyes Késég, egy oly aranypénzt adatott neki ajándékban a' Napkeleti-Gallitzia' Kormányfzéke által, a' melyet mejjre fel-függesztve lehet viselni.